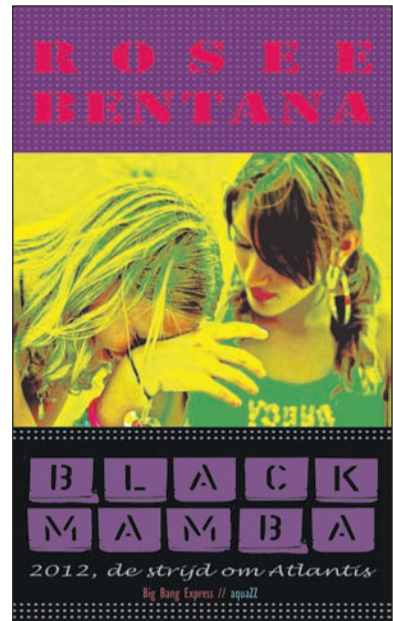

Over bruggetjes en multimedialiteit

De omslagen van de twee boeken.

Twee nieuwe jeugdboeken

We leven op de eilanden in een orale cultuur wordt er wel eens gezegd en het kan zonder meer erkend worden dat de orale traditie van oudsher tot vandaag de dag een belangrijke rol in het dagelijks leven gespeeld heeft en speelt. Behalve deze orale woordkunst is de mondelinge verspreiding van het geschrevene eveneens van groot belang: luisteren is gemakkelijker dan lezen, luidt het adagium. Deze overweging rond een dominante orale traditie neemt echter niet weg dat de schriftcultuur belangrijk is, ook in een tijd waarin de beeldcultuur steeds dominanter lijkt te worden.

DOOR WIM RUTGERS

Volgens het 'Handvest voor de Lezer' van de Unesco is lezen een vijfvoudig recht van ieder mens om zich cultureel-wetenschappelijk, sociaal, economisch, democratisch en individueel creatief te ontplooiën. „Boeken voor jongeren zijn een sleutel tot de wereld, ze verbreden de horizon en openen nieuwe perspectieven”, juicht een encyclopedie voor de jeugdliteratuur. Over jongeren en lezen is iedereen het wel zowat eens: lezen is zeer nuttig maar het wordt veel te weinig gedaan. Lezen moet! De jongeren worden dan vaak vermanend toegesproken, terwijl de meeste volwassenen ook niet veel verder dan het

dagelijkse krantje komen. Opvoeders thuis en op school proberen uit de impasse van de geringe leesinteresse te komen. Stichtingen worden in het leven geroepen die met subsidiegeld leesbevorderingsprojecten en -trajecten entameren, vaak zonder al te veel resultaat, want de 'ontlezing' schijnt in de moderne maatschappij nog steeds toe te nemen. Letters en boeken moeten het afleggen tegen beeld en sociale media.

Ook auteurs proberen door met nieuwe vormen te experimenteren de jongeren aan het lezen te krijgen. Nu zijn er jongere dan vaak vermanend toegesproken, terwijl de meeste volwassenen ook niet veel verder dan het

nog wel. Kinderboeken doen het ook nog, maar jeugdboeken hebben het al moeilijker als de jongeren in de puberteit terecht komen. De overstap van kinder- en jeugdboek naar volwassen boek wordt als groot en onoverkomelijk ervaren. Daarom is er tegenwoordig het 'young adult'-boek voor jongeren tussen pakweg zestien en achttien jaar. Boeken voor jongvolwassenen oftewel adolescentieboeken, zoeken naar een manier om de overstap te vergemakkelijken.

Recent zijn er van die poging tot 'bridging' twee voorbeelden verschenen: Black 'Mamba', de strijd om Atlantis' door Rosee Bentana, en 'Kwelgeesten rond de kapokboom' door Char-

lotte Doornhein, die elk op een eigen manier jongeren aan het lezen proberen te krijgen met nieuwe vormen van schrijven.

Black Mamba slaat een brug tussen een traditioneel maar spannend verhaal met een mixtuur van traditie en vernieuwing, in die zin dat traditionele verhaalgegevens in een moderne vorm en stijl worden gebracht. Zo is er in Black Mamba nog van meer bruggetjes sprake. Het verhaal bevat ook een brug tussen Europees-Nederlandse en Caribisch-Nederlandse jongeren, die allebei in dit boek voorkomen. De setting is Bonaire en een beetje Nederland. Het verhaal begint dan ook traditioneel met het vertrek van de twee hoofdpersonen die vanuit een winters Schiphol op het warme eiland aankomen waar ze een jaar zullen blijven. De intrige ontstaat direct al als Nikita op Schiphol een geheimzinnig cadeautje van een onbekende krijgt. Die persoon zal als een soort regiefiguur op de achtergrond een rol blijven spelen. Eigenlijk zijn er zelfs twee van die regiefiguren, want in de loop van het verhaal treedt er ook nog een geheimzinnige vrouwelijke Farah op.

Een volgende brug is die tussen wat traditioneel jongens- en meisjesboeken genoemd werden. In dit verhaal is er sprake van niet minder dan zes hoofdpersonen: Nikita (15 jaar), Claire (16 jaar) en Kirza en de drie jongens van gelijke leeftijd Roy, Francis en Alvin. Samen zullen ze op avontuur uitgaan en ze zijn daarbij aan elkaar gewaagd. Het zijn vooral de meisjes die hun mannetje staan om zo te zeggen. Er komen ook ouders en anderen in het verhaal voor, al dan niet heel kritisch beschreven. Dan is er een brug tussen fan-

De twee schrijfsters van Black Mamba die onder pseudoniem geschreven hebben. FOTO ARCHIEF

Signeursessie van Black Mamba op Aruba. FOTO ARCHIEF

tasie en realiteit, waarbij zaken van alledag zoals school en vrije tijd, het genieten van het jong zijn maar ook het willen zorgen voor de ouderen in de samenleving moeiteloos overgaan in gefantaseerde gebeurtenissen in onderaardse grotten en gangen. Hiermee wordt een bruggetje gebouwd tussen de eigen tijd en de geschiedenis van het eiland, want een groot deel van het verhaal speelt in een best wel geheimzinnig landhuis. Black Mamba - waarnaar het boek genoemd werd - is namelijk de oudste plantage op het eiland. Dat leidt tot realistische reminiscenties aan de tijd van de slavernij en fantastische herinneringen aan het verzonken Atlantis, maar brengt het verhaal ook in

de toekomst van 21-12-2012 en een onherroepelijke catastrofe. Kortom, zowel een beetje James Bond als Harry Potter als ik het goed heb. Dit soort traditionele verhaalgegevens wordt verteld in een eigentijdse taal en stijl met vaak hilarische beeldspraak en rapgedichten van deze tijd.

Kwelgeesten

Charlotte Doornhein is in haar Kwelgeesten rond de kapokboom een heel ander soort bruggenbouwer, zowel inhoudelijk als vormelijk, door realiteit en spiritualiteit te combineren met gebruik van verschillende kunstvormen en media. Haar verhaal is een mooi voorbeeld van multimedialiteit waarbij de grenzen

van mediale systemen door middel van mediawisseling en van mediacombinatie worden overschreden door een samenspel van verschillende mediale systemen. Het verhaal bevat daartoe behalve de centrale tekst een aantal pagina's met illustratieve foto's, maar doet ook een beroep op het gebruik van video, het internet door middel van de website www.kapokboom.info en de mobiele telefoon waarmee QR-codes 'gekraakt' kunnen worden. Charlotte Doornhein werkte samen met beeldend kunstenaar Frouwkje Smit van wie een flink aantal zwart-wit foto's in het boek werden opgenomen.

Het centrale uitgangspunt van Charlotte Doornhein is dat lezen

geen passieve maar een interactieve bezigheid is, waar fantasie en creativiteit van de jonge lezer een grote rol spelen. Ze mixt daarom historische gegevens over indianen in Colombia, Curaçao en Aruba met spirituele elementen als een oerbron, een offersteen en een geboortegrot.

Inhoudelijk is het verhaal sterk vernieuwend doordat het zelfreflectief is en een beroep doet op de spiritualiteit van de lezer. Om dat effect te bereiken maakt de verteller gebruik van heel korte zinnen en verhaaltjes die de lengte van twee pagina's nooit overschrijden. Dat leest lekker weg, maar heeft ook een functie. De auteur noemt haar verhalen dan ook caleidoscopisch omdat ze, van verschillende kanten belicht, steeds weer nieuwe vormen aannemen.

De auteur karakteriseert Kwelgeesten rond de kapokboom als een crossover roman, die de kloof tussen de 'young adult'-boeken - 'twixters' of ook wel 'emerging adults' - en de literatuur voor volwassenen wil overbruggen.

Wie in het onderwijs en daarbuiten op zoek is naar verhalen voor de 'moeilijke' leesleeftijd van de post-puber zou deze twee boeken eens kunnen proberen. Ze zijn het waard!

Charlotte Doornhein en collega-schrijver Sjoerd Kuiper. FOTO JAN BOUMAN

Fragment uit Kwelgeesten rond de kapokboom:

HANCHI DI SPELONK

Ik loop hier vaak met de kinderen. Over het indianenpad. Op zoek naar botten. Botten van dinosaurussen. Een stuk poot. Een wervel. Alles gaat in de zak. Mee naar huis. Maar de hoofdprijs is een kop. Daar wordt om gevochten.

Geen dinosaurussen op Curaçao?

Ach, natuurlijk weet ik wel dat het botten van geiten of dode honden zijn. Maar het is veel leuker om je fantasie te gebruiken. Zonder fantasie is het leven maar saai.

Fantasie is een universum zonder grenzen. Precies de plek waar ik wil leven. Een fantasievol leven is het leven dat ik voor mijn kinderen wens.

Rosee Bentana: Black Mamba; 2012, de strijd om Atlantis

Bonaire - Arnhem: Big Bang Express // aquaZZ 2011
218 pagina's
ISBN 978940535353

www.roseebentana.com

Charlotte Doornhein: Kwel-

geesten rond de kapokboom; een caleidoscopisch verhaal
Caribpublishing / SWP 2011
110 pagina's
ISBN 978 90 8850 259 0

www.caribpublishing.com
www.kapokboom.info

Het signeren van 'Kwelgeesten' in Nederland.

FOTO ARCHIEF